

Actrice **Johanna ter Steege** over **De Vader**

*“Veel mensen
zijn na het
stuk in tranen,
getroost door de
herkenning.”*

FOTO: BOWIE VERSCHUUREN | TEKST: MARC KNIP

We weten zo al drie goede redenen om vrijdag 17 maart een bezoek te brengen aan het aangrijpende, schurende en komische *De Vader*. Zo is de tekst geschreven door succesauteur Florian Zeller, het grootste literaire talent van Frankrijk. *La Père* wordt dit seizoen in meer dan vijftig landen opgevoerd! De vader in kwestie wordt in deze encensering van regisseur Gijs de Lange schitterend gespeeld door acteerkanon Hans Croiset, 81 jaar oud. De andere hoofdrol, dochter Anne, wordt neergezet door een grande dame van het Nederlandse toneel, Johanna ter Steege. Na haar doorbraak in de film *Spoorloos* van George Sluizer stond ze al op de set met onder anderen Glenn Close en acteerde ze in films van onder meer Robert Altman en István Szabó. Niemand minder dan de grote Stanley Kubrick noemde haar 'de beste actrice ter wereld'. En u kunt haar gewoon in Groningen zien, in een door de pers unaniem bejubelde voorstelling (vierde reden!). Onze redactie sprak met Johanna ter Steege.

Kun je iets vertellen over de voorstelling en over jouw rol daarin? Wat is Anne voor vrouw, hoe gaat zij met de situatie om?

"Anne is een gewone vrouw zoals miljoenen anderen, er is op het eerste oog niets uitzonderlijks aan haar. Ze heeft een baan en ze is getrouwd, zoveel komen we te weten. Maar wat ze doet en hoe haar huwelijk is, dat wordt niet duidelijk. En het is ook niet belangrijk. Het enige dat ertoe doet, is dat Anne de zorg voor haar vader op liefdevolle wijze op zich heeft genomen. Ze weet op het moment dat het stuk speelt niet hoe lang ze hem nog in huis kan houden, want haar leven wordt volledig beheerst door de oude man. Hij is verre van makkelijk en kan af en toe bikkelhard zijn. Anne probeert in al deze verwarring en de claims die op haar gelegd worden, staande te blijven en om te gaan met haar vader, die ze minder en minder herkent. En vice versa. Zo wordt in dit stuk haarscherp het grote probleem van de mantelzorg blootgelegd, de wissel die het trekt op de verzorgenden en de invloed die het heeft op alle facetten van hun leven. En *De Vader* gaat natuurlijk niet alleen over Alzheimer, maar ook over familierelaties en hoe je als maatschappij omgaat met ouderdom en zorg. Florian Zeller schreef een geweldig stuk met veel lagen." ➤

"Kwetsbaar, ontwapenend, grof, ontgoocheld; Hans Croiset levert een tour de force met zijn intense rol als dementerende vader."

HET PAROOL ★★★★★

"Anderhalf uur lang geklústerd aan geweldige Croiset."

DE VOLKSKRANT ★★★★★

*"Op eenvoudige, maar zeer efficiënte wijze sleept *De Vader* kijkers het hoofd binnen van een alzheimerpatiënt."*

NRC HANDELSBLAD ★★★★★

➤ Werkte je al eerder met Hans Croiset? En hoe is het om met hem te spelen?

"Het is de eerste keer dat ik met Hans in een toneelstuk sta, we speelden een jaar of twaalf geleden wel al samen in de film *Guernsey*, waarin hij opvallend genoeg ook mijn vader is. Het is echt superleuk om met hem te werken, Hans geeft zo ongelooflijk veel op het toneel, niet te geloven, een geweldige, krachtige speler. Het is bijzonder en ontroerend om te zien hoe hij van de ooit autoritaire persoon die hij was en die af en toe nog opflikkert, langzaam transformeert tot een breekbare, verloren man. Het is nooit saai om met hem op de planken te staan. We houden ons natuurlijk aan de regie, de mise-en-scene en de onvolprezen tekst van Zeller, maar daarbinnen valt nog zoveel te spelen in expressie, intonatie en intentie. We houden daar allebei ontzettend veel van, maar het betekent wel dat ik iedere avond ontzettend goed moet opletten en klaar moet zijn voor verrassingen. Heerlijk. We hebben buiten het theater ook een goede band. Dat is niet per se noodzakelijk om samen op het toneel te staan, maar wel honderd keer leuker, haha."

"Bijna het hele stuk beleef je via het hoofd van de oude vader."

Is Alzheimer een onderwerp dat je bezighoudt?

"Nee, niet direct. Maar ik heb als actrice uiteraard weleens een black-out gehad op het toneel, momenten dat ik mijn tekst volledig kwijt was. Ik kan me de paniek, de totale leegte die je dan voelt nog goed herinneren. En dat geeft toch een glimp van inzicht in hoe het moet zijn om langzaam alles wat je weet, kent en liefhebt weg te voelen glijden. Dat is wat de man die Hans Croiset neerzet de hele tijd doormaakt. Florian Zeller heeft dat op bijzonder indringende wijze op papier gezet. Bijna het hele stuk beleef je via het hoofd van de oude vader, het publiek wordt steeds op het verkeerde been gezet en zo van heel dichtbij deelgenoot van zijn verwarring en aftakeling."

Hoe reageert het publiek?

"Mijn vader zegt in het stuk op een gegeven moment dat mijn zus eigenlijk zijn lievelingsdochter is. Dat komt natuurlijk keihard aan. Anne heeft wel geleerd dat het de kunst is om het haar niet persoonlijk aan te trekken, om te incasseren en te weten: hij weet niet beter op dit moment. Maar de twijfel is toch gezaaid. Want wat als het waar is? Ik val in het stuk dan ook een keer heel erg hard uit tegen mijn vader, ik schrik daar bij elke opvoering opnieuw van. Maar juist dat gedeelte blijkt het publiek het meest te ontroeren, te raken, de herkenning van het uit pure machteloosheid boos worden op iemand van wie je houdt, maar die zo onberekenbaar is, zoveel van je vraagt en waarvan je voortdurend afscheid aan het nemen bent. Bijna iedereen heeft zijn of haar grens uiteindelijk."

De Vader werd gemaakt in samenwerking met Alzheimer Nederland.

Je sprak voor de tournee de hoop uit dat het een troostrijke voorstelling zou worden. Is het dat ook geworden?

"Uiteraard heeft niet iedereen die het stuk bezoekt met Alzheimer te maken, maar veel mensen zijn tijdens en na het stuk in tranen. Niet in de eerste plaats uit verdriet, maar juist getroost en gesterkt door de herkenning. Gerustgesteld dat ze niet de enigen zijn die het onvermogen voelen, de frustratie die het met zich meebrengt om te zorgen voor iemand die steeds minder en minder vertrouwd aan gaat voelen. Een man van in de tachtig zei na de voorstelling tegen mij dat hij zijn dementerende vrouw verzorgde en merkte dat er toch nog een groot taboe op de ziekte rust. Hij was daarom heel blij dat we deze voorstelling speelden. En een vrouw in Sneek vertelde me dat ze nu pas snapte waarom ze af en toe zo boos werd, dat ze nu pas inzag hoe het er in het hoofd van haar man aan toegaat en dat ze eindelijk inzag dat ze het moest accepteren, dat het niemand's schuld was. Ja, de voorstelling doet erg veel met de mensen in de zaal. Ik hoop dan ook dat de schouwburg in Groningen stampvol zit in maart."

Je hebt al een geweldige carrière achter de rug en hopelijk nog voor de boeg. Met wat voor projecten ben je momenteel bezig? Zijn er specifieke stukken die je per se een keer wilt spelen?

"Ik speel op het moment in de tv-serie *Brussel*, een hele andere rol dan de zachte Anne in *De Vader*. En wat ik heel graag wil, is een groot project in het Twents doen, daar ben ik al jaren op aan het broeden. Dat zou ik echt heel leuk vinden. En verder wil ik alleen maar mooie stukken spelen, met goede regisseurs, waar dan ook." ✖

**Hans Croiset,
Johanna ter Steege e.a.
De Vader / Florian Zeller**

➤ vrijdag 17 maart, 20.15 uur
Stadsschouwburg

